

N:o 7.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkten 30 under åttonde hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning om förändrade bestämmelser angående aflöningen för vissa extra ordinarie examinerade folkskollärare.

I punkten 30 under åttonde hufvudtiteln af den till Riksdagen den 14 nästlidne januari aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att

dels medgifva vidtagande af sådan ändring i fråga om statsbidrag till aflönande af icke ordinarie, examinerad, vid folkskola antagen lärare, att den årliga lön, som sådan lärare, förutom nu föreskrifna naturaförmåner, skall erhålla, för att skoldistriktet må äga att under i öfrigt nu gällande villkor bekomma statsbidrag till hans aflönande, bestämmas till minst 800 kronor, samt

öka förslagsanslaget: lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med 50,000 kronor eller från 8,100,000 kronor till 8,150,000 kronor;

dels medgifva vidtagande af sådan ändring i fråga om aflönande af de i § 1 mom. 1 af nådiga kungörelsen angående aflönande af vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund af sjukdom den 1 juni 1900 omförmälda vikarier, att sådan vikarie skall, förutom öfriga angifna förmåner, åtnjuta arfvode efter minst 800 kronor för åtta månaders undervisningstid eller 100 kronor för läsmånad, samt

öka förslagsanslaget: bidrag till aflönande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola med 25,000 kronor eller från 100,000 kronor till 125,000 kronor;

dels ock medgifva vidtagande af sådan ändring i fråga om de i § 1

af nådiga kungörelsen angående aflönande af vikarie för lärare vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltagit, inrättadt småskolläraryminarium under tjänstledighet på grund af sjukdom den 31 maj 1901 omförmälda vikarier, att sådan vikarie skall, därest han aflagt folkskolläraryminen, förutom öfriga angifna förmåner, åtnjuta arfvode efter minst 800 kronor för åtta månaders undervisningstid eller 100 kronor för läsmånad.

I detta ärende har departementschefen till det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden den 12 januari innevarande år anfört följande:

»Den af 1906 års Riksdag efter framställning af Kungl. Maj:t beslutade löneroglering för folkskolans lärare afsåg endast den ordinarie folkskolläraryminen. Såsom inhämtas af det vid den nådiga propositionen i ämnet fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 13 januari 1906, hade i några af de i ärendet afgifna yttrandena uttalats, att i sammanhang med en löneförbättring för den ordinarie folkskolläraryminpersonalen en höjning af aflöningen för extra ordinarie, examinerade folkskollärarymin och vikarier för sjuka folkskollärarymin äfven borde vidtagas. Dåvarande departementschefen ansåg sig emellertid icke böra förorda, att frågan om förbättrad aflöning åt denna del af läraryminpersonalen äfven förelades 1906 års Riksdag, därvid han dock särskildt beträffande sjukvikarierna sade sig kunna förutsätta, att en framställning om höjande af arfvodet för dessa måste inom närmaste framtiden göras hos Riksdagen. Efter att hafva låtit inom ecklesiastikdepartementet verkställa utredning i denna sålunda uppskjutna aflöningsfråga anhåller jag att nu få införa Kungl. Maj:t anmäla densamma.

Hvad först beträffar icke ordinarie, examinerade, vid folkskola antagna lärare — under beteckningen lärare inbegriper jag äfven lärarinnor — så innehållas nu gällande föreskrifter om aflöningen åt dessa i § 1 mom. 1 af nådiga kungörelsen angående statsbidrag till aflönande af lärare vid folkskolor och småskolor den 1 juni 1900, sådant detta moment lyder enligt nådiga kungörelsen den 14 september 1906; och är detta moment af följande lydelse:

»Till aflönande af hvarje ordinarie lärare vid folkskola, som i årlig lön åtnjuter, utom husrum och vedbrand eller ersättning därför, minst niohundra kronor, samt hvarje annan examinerad, vid folkskola antagen lärare, som i årlig lön erhåller, förutom nämnda naturaförmåner eller ersättning därför, minst sexhundra kronor, äger skoldistrikt, därest läraren årligen meddelar undervisning i skolan under minst åtta månader eller 34½ veckor af året eller under den kortare tid, som Kungl. Maj:t på

grund af särskilda förhållanden kan medgifva, att af statsmedel bekomma ett årligt bidrag, motsvarande två tredjedelar af den lön, läraren, förutom husrum och vedbrand eller ersättning därför, åtnjuter, hvilket bidrag dock ej, utom i här nedan angifna fall, må öfverstiga sexhundra kronor.»

Enligt detta stadgande utgör sålunda skillnaden mellan den lagstadgade begynnelselönen för ordinarie folkskollärare och den för åtnjutande af statsbidrag föreskrifna lägsta aflöningen för annan examinerad, vid folkskola antagen lärare 300 kronor. Från och med år 1876, före hvilken tid någon skillnad i aflöningshänseende icke fanns mellan ordinarie och icke ordinarie examinerade folkskollärare, har den årliga kontanta aflöningen för de senare varit allenast 100 kronor lägre än samma aflöning i första lönegraden för de förra, nämligen under tiden 1876—1900 respektive 500 och 600 kronor samt under tiden 1901—1906 respektive 600 och 700 kronor. Vid sådant förhållande och då skäl icke synes mig förefinnas, att för framtiden berörda skillnad bör vara större, än hvad den förut varit, anser jag, att i förutberörda stadgande minimilönen för icke ordinarie lärare bör höjas från 600 till 800 kronor.

Enligt den inom ecklesiastikdepartementet utarbetade berättelsen om folkskolorna för år 1904 utgjorde de icke ordinarie, examinerade folkskollärarnas antal under femårsperioden 1900—1904 i medeltal för år 332. En höjning af den kontanta årliga lönen med 200 kronor för hvarje sådan lärare orsakar en ökad årlig utgift af 66,400 kronor, af hvilket belopp staten komme att bidraga med två tredjedelar, eller 44,267 kronor. För genomförande af denna höjning bör fördenskull det i riksstaten upptagna förslagsanslaget: lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor ökas med sistnämnda belopp, eller för bibehållande af mera afrundadt tal i anslagens belopp, 50,000 kronor.

Vidkommande härefter vikarier för lärare vid folkskola under tjänstledighet på grund af sjukdom, så stadgas i § 1 mom. 1 af den angående aflönande af sådan vikarie ännu gällande nådiga kungörelsen af den 1 juni 1900:

»Därest vid folkskola anställd ordinarie eller extra ordinarie lärare, till hvilkens aflönande bidrag af statsmedel utgår, på grund af sjukdom åtnjuter tjänstledighet och vid folkskollärarseminarium examinerad vikarie för honom är förordnad under oafbrutet minst en månad af den fastställda undervisningstiden af åtta månader om året, skall vikarien för den tid, hvarunder hans förordnande varar, åtnjuta arfvode efter minst sexhundra kronor för åtta månaders undervisningstid eller sjuttiofem kronor för läsmånad, hvarje månad beräknad till trettio dagar, samt för-

ses med tjänlig, skolan närbelägen bostad, bestående af ett rum, med vedbrand eller ock erhålla ersättning därför, beräknad efter minst femtio kronor för åtta månaders undervisningstid, äfvensom med belopp, som af skoldistriktet bestämmes, undfå godtgörelse för resekostnad, där sådan ifrågakommer.»

I § 2 mom. 1 af samma kungörelse föreskrifves vidare angående utgörandet af vikariens arfvode följande:

»Om enligt läkarbetyg sjukdom, på grund hvaraf tjänstledigheten åtnjutes, är sådan, att densamma gör läraren oförmögen att vederbörligen uppehålla sin tjänst, men ej af sådan beskaffenhet, att vid betygets utfärdande läkaren efter omsorgsfull undersökning anser sannolikt, att sjukdomen för all framtid hindrar den sjukes återinträde i tjänstgöring, samt den tjänstledige läraren icke uppnått sextio års ålder och i vederbörlig ordning förklarats berättigad till hel pension eller helt ålderdomsunderstöd, skall vikariens aflöning utgöras sålunda, att den tjänstledige läraren af sin lön afstår ett belopp, motsvarande en fjärdedel af vikariens kontanta minimiaflöning, samt två tredjedelar af samma minimiaflöning utgå af statsmedel och återstoden erlägges af skoldistriktet, hvilket det jämväl åligger att förse vikarien med bostad jämte vedbrand eller ock lämna ersättning därför, enligt hvad ofvan omförmäلتs, äfvensom att, där så ifrågakommer, godtgöra honom resekostnad.»

Med hänsyn till en blifvande höjning af vikariens lagstadgade minimiaflöning och den därmed följande ökningen af det belopp, som den tjänstledige läraren borde afstå till vikarie, beslöt 1906 års Riksdag, i sammanhang med den förut omförmälda löneregleringen, på förslag af Kungl. Maj:t, att i de fall, då bidrag af statsmedel utgår till aflönande af tjänstledig lärares vikarie, den tjänstledige läraren skall vara skyldig att af sin lön till vikariens aflöning afstå ett belopp, motsvarande en fjärdedel af vikariens kontanta minimiaflöning, äfven om nämnda aflöning framdeles kommer att höjas. Nådig kungörelse härom blef af Kungl. Maj:t utfärdad den 14 september 1906.

Enligt nådiga kungörelsen den 1 juni 1900 utgår den kontanta minimilönen för ifrågavarande vikarier med samma belopp, 600 kronor, som är föreskrifvet såsom minsta kontanta lön för icke ordinarie, examinerade, vid folkskola antagna lärare, för att statsbidrag till aflöningen skall få åtnjutas. Rätt till sådant bidrag för aflönande af vikarie för sjuk extra ordinarie lärare vid folkskola infördes genom 1900 års kungörelse. I fråga om storleken af arfvodet till sådan vikarie yttrade, enligt det vid den nådiga propositionen i ämnet fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikären den 13 januari 1900, dåvarande departements-

chefen, bland annat, att han ansåge vikariatsarfvodet icke böra sättas lägre än minimilönen för extra ordinarie folkskollärare, då på vikarierna ställdes den fordran, att de skulle vara behörigen examinerade och således hafva genomgått samma utbildningskurs som tjänstinnehafvaren, och då lefnadskostnaderna för vikarien vore lika höga som åtminstone för en ogift innehafvare af tjänsten. Arfvodet för ifrågavarande vikarier anser jag på grund häraf jämväl böra höjas till 800 kronor.

Angående storleken af den ökade utgift för statsverket, som skulle blifva en följd af denna höjning, har jag låtit verkställa utredning. Enligt kapitalkontot till rikshufvudboken för år 1905 utanordnades under samma år statsbidrag till aflönande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola med sammanlagdt 104,273 kronor 99 öre. Af detta belopp afsåg 28,820 kronor 66 öre vikarier för småskollärare och återstoden, eller 75,453 kronor 33 öre, vikarier för lärare vid folkskolor. Komme nu arfvodet för dessa senare vikarier att höjas från 600 till 800 kronor, eller med en tredjedel, skulle statens bidrag till dessa vikariers aflönande också ökas med en tredjedel, eller med 25,151 kronor 11 öre. Med detta belopp, eller i afrundadt tal 25,000 kronor, behöfver således det i riksstaten uppförda förslagsanslaget: bidrag till aflönande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola ökas, därest den af mig förordade höjningen af vikariearfvodet varder föreskrifven.

Äfven beträffande en tredje grupp af extra ordinarie folkskollärare torde förändring i nu gällande aflöningsbestämmelser böra i detta sammanhang vidtagas. Liknande bestämmelser med dem, hvilka gälla beträffande aflöningen för vikarier för sjuka folkskollärare, äro, jämlikt nådiga kungörelsen angående aflönande af vikarie för lärare vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättadt småskollärarseminarium under tjänstledighet på grund af sjukdom den 31 maj 1901, föreskrifna beträffande aflöningen för sistnämnda vikarier, därest de aflagt folkskolläraryxamen. I § 1 af berörda kungörelse stadgas nämligen:

»Därest lärare vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättadt småskollärarseminarium, till hvilkens aflöning bidrag af allmänna medel utgår, på grund af sjukdom åtnjuter tjänstledighet och vikarie för honom är förordnad under oafbrutet minst en månad af den fastställda undervisningstiden af åtta månader om året, skall vikarien för den tid, hvarunder hans förordnande varar, åtnjuta arfvode, därest han aflagt folkskolläraryxamen, efter minst sexhundra kronor för åtta månaders undervisningstid eller sjuttiofem kronor för läsmånad, hvarje månad beräknad till trettio dagar, och, om han aflagt småskolläraryxamen eller

blifvit af folkskoleinspektör pröfvad enligt § 6 i nådiga kungörelsen angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885, efter minst trehundra kronor för åtta månaders undervisningstid eller trettiosju kronor femtio öre för läsmånad samt, om han är oexaminerad, efter minst tvåhundrafemtio kronor för ofvannämnda undervisningstid eller trettioen kronor tjugufem öre för läsmånad, hvarjämte vikarien skall erhålla ersättning för bostad med vedbrand, beräknad efter minst femtio kronor för åtta månaders undervisningstid, äfvensom undfå godtgörelse för resekostnad, där sådan ifrågakommer».

§ 2 mom. 1 af samma kungörelse innehåller i fråga om vikariearfvodets utgörande bestämmelser fullkomligt motsvarande de af mig förut omnämnda i § 2 mom. 1 af kungörelsen angående aflönande af vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund af sjukdom.

Enligt det vid propositionen i ämnet fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1901 förklarade dåvarande departementschefen, att arfvodet till vikarier för lärare vid ifrågavarande seminarier borde utgå med samma belopp, som vore stadgadt beträffande vikarier för folkskollärare och småskollärare.

Därest arfvodet för folkskollärarnes vikarier höjes från 600 till 800 kronor, bör därför jämväl arfvodet för ifrågavarande vikarier vid småskoleseminarier på samma sätt höjas.

För närvarande finnes i riksstaten uppfördt ett förslagsanslag å 2,000 kronor till bidrag till aflönande af dylika vikarier för lärare vid småskollärarseminarium. Enär utgifterna å detta anslag under åren 1902—1905 i medeltal varit allenast 359 kronor 37 öre för år och icke något år stigit till högre belopp än 762 kronor 50 öre, torde en höjning af vikariearfvodet icke påfordra någon ökning af detta förslagsanslag.»

Utskottet hemställer, att Riksdagen må

- a) medgifva vidtagande af sådan ändring i fråga om statsbidrag till aflönande af icke ordinarie, examinerad, vid folkskola antagen lärare, att den årliga lön, som sådan lärare, förutom nu föreskrifna naturaförmåner, skall erhålla, för att skoldistriktet må äga att under i öfrigt nu gällande villkor bekomma statsbidrag till hans aflönande, bestämmes till minst 800 kronor, samt

Öka förslagsanslaget: lönetillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor med 50,000 kronor, eller från 8,100,000 kronor till 8,150,000 kronor;

b) medgifva vidtagande af sådan ändring i fråga om aflönande af de i § 1 mom. 1 af nådiga kungörelsen angående aflönande af vikarie för lärare vid folkskola eller småskola under tjänstledighet på grund af sjukdom den 1 juni 1900 omförmälda vikarier, att sådan vikarie skall, förutom öfriga angifna förmåner, åtnjuta arfvode efter minst 800 kronor för åtta månaders undervisningstid eller 100 kronor för läsmånad, samt

Öka förslagsanslaget: bidrag till aflönande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola med 25,000 kronor eller från 100,000 kronor till 125,000 kronor;

c) medgifva vidtagande af sådan ändring i fråga om de i § 1 af nådiga kungörelsen angående aflönande af vikarie för lärare vid af landsting eller stad, som ej i landsting deltagar, inrättadt småskolläraryseminarium under tjänstledighet på grund af sjukdom den 31 maj 1901 omförmälda vikarier, att sådan vikarie skall, därest han aflagt folkskolläraryseminarium, förutom öfriga angifna förmåner, åtnjuta arfvode efter minst 800 kronor för åtta månaders undervisningstid eller 100 kronor för läsmånad.

Stockholm den 15 april 1905.

På det sammansatta utskottets vägnar:

T. ZETTERSTRAND.
